

Sygn. akt VII U 1621/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 lipca 2017 r.

Sąd Okręgowy w Gdańsku

VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Wiesława Szulczewska

Protokolant: st. sekr. sądowy Katarzyna Busz

po rozpoznaniu w dniu 4 lipca 2017 r. w Gdańsku

sprawy W. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o prawo do emerytury

na skutek odwołania W. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

z dnia 24 sierpnia 2016 r. nr (...)

I oddała odwołanie,

II. zasądza od W. S. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G. 360 zł(trzysta sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt VII U 1621/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 24 sierpnia 2016r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił ubezpieczonemu W. S. prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach z uwagi na niespełnienie warunków nabycia tego prawa przewidzianych przepisami ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. 2016 r. poz. 887 ze zm.), dalej: ustawa. Pozwany podał, iż ubezpieczony nie wykazał 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych, a jedynie 24 lata, 3 miesiące i 27 dni.

Odwołanie od powyższej decyzji pozwanego organu rentowego wniósł ubezpieczony W. S., zaskarżając decyzję w całości i wnosząc o jej zmianę przez przyznanie mu wnioskowanego świadczenia, zasądzenie na rzecz ubezpieczonego zwrotu kosztów procesu w tym szczególności kosztów zastępstwa procesowego w wysokości stawki maksymalnej, przeprowadzenie dowodów z zeznań wskazanych świadków. W uzasadnieniu wskazał iż od 16 roku życia tj. od 22 sierpnia 1972 r. do 30 sierpnia 1974 r. stale i w wymiarze przekraczającym 4 h dziennie wykonywał prace w należącym do rodziców gospodarstwie rolnym, powiększonym o dzierżawione przez rodziców grunty. Ubezpieczony podniósł, iż poza podstawowym arealem gruntów 900 m² rodzice ubezpieczonego byli dzierżawcami gospodarstwa rolnego o pow. nie mniejszej niż 2,5 ha od H. i M. K. oraz od (...) w M. (0,25 ha).

W odpowiedzi na odwołanie ubezpieczonego pozwany organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując stanowisko wyrażone w zaskarżonej decyzji wnosząc o zasądzenie na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczony W. S. ur. (...), w dniu 09 sierpnia 2016 r. złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. wniosek o emeryturę w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach. Ubezpieczony nie jest członkiem Otwartego Funduszu Emerytalnego. Wymagany wiek 60 lat ubezpieczony ukończył w dniu 22 sierpnia 2016 r.

okoliczności bezsporne, vide: wniosek ubezpieczonego o emeryturę z dnia 09 sierpnia 2016 r. –k. 1-4 akt rentowych

W toku postępowania przed organem rentowym ubezpieczony udowodnił według stanu na dzień 01 stycznia 1999 r. 24 lata, 3 miesiące i 27 dni ogólnego stażu pracy (w tym 24 lata, 1 miesiąc i 26 dni okresów składkowych oraz 2 miesiące i 1 dzień okresów nieskładkowych) oraz 15 lat 8 miesięcy i 19 dni okresów pracy w warunkach szczególnych – co oznacza, iż nie wykazał wymaganych 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych

dowód: karty przebiegu zatrudnienia –k. nienumerowana akt rentowych

Ubezpieczony w okresie od 22 marca 1960 r. do 30 sierpnia 1982 r. był zameldowany w M. przy ul. (...) w budynku wielorodzinnym tj. w miejscu zamieszkania jego rodziców - J. i S. S..

Do czerwca 1974 r. wnioskodawca był uczniem zasadniczej szkoły zawodowej.

W okresie od 02 września 1974 r. do 06 lutego 1983 r. ubezpieczony był zatrudniony w (...) Wytwórni (...) w M. na stanowisku stażysty, a następnie operatora automatycznej pakowaczki i elektromontera. W tym okresie ukończył Technikum Mechaniczno – Elektryczne dla Pracujących w M..

Ojciec ubezpieczonego - J. S. w spornym okresie nie był właścicielem gospodarstwa rolnego, od 08 maja 1964 r. do 31 sierpnia 1983 r. pozostawał zatrudniony w (...) Wytwórni (...) w M. ostatnio na stanowisku monter maszyn i urządzeń i z tego tytułu podlegał ubezpieczeniu.

Ojciec ubezpieczonego dzierżawił grunty rolne na terenie m. M. na podstawie umów dzierżawnych w następujących okresach:

- Umowa dzierżawna nr 290/67 o pow. 720 m² zawarta od 20 marca 1967 r. do 30 marca 1970 r.
- Umowa dzierżawna nr 499/67 o pow. 180 m² zawarta od 10 października 1967 r. do 30 września 1972 r.
- Umowa dzierżawna nr 64/76 o pow. 900 m² zawarta od 17 maja 1976 r. do 30 września 1981 r.
- Umowa dzierżawna nr 37/85 o pow. 1440 m² zawarta od 03 kwietnia 1985 r. do 30 września 1990 r.
- Umowa dzierżawna nr 15590 o pow. 27377 m² zawarta od 10 stycznia 1990 r. do 30 września 1993 r.
- Umowa dzierżawna nr 53/94 o pow. 29097 m² zawarta od 09 marca 1994 r. do 30 września 1996 r.
- Umowa dzierżawna nr 156/97 o pow. 28100 m² zawarta od 26 listopada 1997 r. do 30 września 2000 r.

Na ojca ubezpieczonego zarejestrowany był m.in. ciągnik rolniczy marki U., przyczepa rolnicza A., (...). Ciągnik i przyczepę ojciec ubezpieczonego kupił w latach 90- tych .

Z zaświadczenia wystawionego przez (...) S.A oddział Cukrownia M. wynika, iż J. S. był plantatorem dostarczającym buraki cukrowe do Cukrowni M., nie ma jednak możliwości sprecyzowania w jakich latach.

Matka mieszkała razem z ojcem, pracowała, a od 1975 r. przeszła na emeryturę.

Dowód: zaświadczenie z dnia 17 listopada 2016 r. k. 13 akt sprawy, zaświadczenie z dnia 10 maja 2016 r. k. 16 akt rentowych, zaświadczenie z dnia 17 grudnia 2008 r. k. 17 akt rentowych, świadectwo pracy k. 4 akt kapitałowych, akta ubezpieczeniowe J. S., zeznania ubezpieczonego k. 49-51 akt sprawy protokół skrócony, k. 52 protokół elektroniczny

M. i H. K. posiadali gospodarstwo rolne o pow. 16,25 ha położone w obrębie G. gmina M. w okresie od 19 kwietnia 1966 r. do 18 marca 1988 r.

Okoliczności niesporne

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentacji zgromadzonej w aktach niniejszej sprawy, aktach rentowych pozwanego organu, których prawdziwość i rzetelność nie była przez żadną ze stron kwestionowana. Sąd również nie znalazł podstaw do podważenia jej wiarygodności z urzędu.

Sąd dał wiarę zeznaniom ubezpieczonego jedynie w zakresie w jakim ten wskazywał na swoje wykształcenie i doświadczenie zawodowe. Sąd nie dał wiary zeznaniom ubezpieczonego w pozostałym zakresie, ponieważ zeznania te nie pokrywały się i pozostawały w sprzeczności z pozostałym zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym. W szczególności nie zostało wykazane na podstawie zebranej dokumentacji by rodzice ubezpieczonego pozostawali w spornym okresie właścicielami gospodarstwa rolnego bąi. Nie zostało wykazane by rodzice ubezpieczonego prowadzili gospodarstwo, nigdy nie podlegali ubezpieczeniu z tytułu prowadzenia gospodarstwa rolnego , zeznania ubezpieczonego , że w latach 1972- 1974 hodowali w mieście 20 do 40 świń , są niewiarygodne również w świetle zasad doświadczenia życiowego co zostanie wykazane poniżej.

Powyższe skutkowało oddaleniem wniosków dowodowych o przesłuchanie świadków zgłoszonych w odwołaniu. Kontynuowanie postępowania dowodowego w tym zakresie było niezasadne, bowiem wnioski powyższe zmierzały do wykazania właśnie 25 lat stażu pracy w warunkach szczególnych, poprzez uzupełnienie go w drodze wykazania, iż ubezpieczony wykonywał prace w gospodarstwie rolnym, co wobec faktu, iż nie zostało wykazane by rodzice ubezpieczonego byli właścicielami/dzierżawili gospodarstwo rolne, a co za tym idzie, posiadali status rolnika, było bezprzedmiotowe. O powyższym Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 217 § 3 k.p.c. w związku z art. 227 k.p.c.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

W świetle poczynionych ustaleń faktycznych odwołania skarżącego W. S. nie były w ocenie Sądu zasadne.

Przedmiotem niniejszego postępowania była kwestia ustalenia prawa ubezpieczonego do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

Ogólne zasady nabywania prawa do emerytury dla ubezpieczonych urodzonych po 1948r. zostały uregulowane w treści art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 887 ze zm.), dalej: ustawa, zgodnie z którym ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, tj. spełniają łącznie następujące warunki:

1. legitymują się okresem zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż: 65 lat dla mężczyzn, 60 lat dla kobiet,
2. mają okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej: 25 lat dla mężczyzn, 20 dla kobiet,

3. nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego albo złożyli wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Aktem wykonawczym, do którego odsyła ustawa, jest rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. nr 8 poz. 43), dalej: rozporządzenie. Stosownie do treści § 4 tego rozporządzenia pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Wskazać również należy, iż zgodnie z przepisem § 2 ust. 1 i 2 powołanego wyżej rozporządzenia okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Okresy pracy natomiast, o których mowa w ust. 1, stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy (§ 2 ust. 2). Trzeba jednak zwrócić uwagę, że zgodnie z utartą praktyką i orzecznictwem w postępowaniu przed sądem okresy zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przewidziane rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze mogą być ustalane także innymi środkami dowodowymi niż dowód z zaświadczenia z zakładu pracy (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 1984 r., III UZP 6/84 oraz uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 września 1984 r., III UZP 48/84), a więc wszelkimi dopuszczalnymi przez prawo środkami dowodowymi.

Według art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy emerytalnej, przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również, traktując, z zastrzeżeniem art. 56, jak okresy składkowe przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 r. okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5-7, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu.

Kwestia pracy w gospodarstwie rolnym na gruncie cytowanego przepisu była wielokrotnie przedmiotem rozważań w orzecznictwie sądowym. W judykaturze wykształcił się pogląd, iż o uwzględnieniu przy ustalaniu prawa do świadczeń emerytalnych okresów pracy w gospodarstwie rolnym sprzed objęcia rolników obowiązkiem opłacania składki na rolnicze ubezpieczenie społeczne domowników (tekst jedn.: przed dniem 1 stycznia 1983 r.) przesądza wystąpienie dwóch okoliczności. Po pierwsze wykonywanie czynności rolniczych powinno odbywać się zgodnie z warunkami określonymi w definicji legalnej "domownika" z art. 6 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Po drugie czynności te muszą być wykonywane w wymiarze nie niższym niż połowa ustawowego czasu pracy, tj. minimum 4 godziny dziennie

Na wstępie rozważań wskazać należy, iż mając na względzie specyfikę postępowania w sprawach ubezpieczeń społecznych oraz fakt, iż w przedmiotowej sprawie pomiędzy wnioskodawcą a organem ubezpieczeń społecznych powstał spór dotyczący wysokości świadczenia z ubezpieczeń społecznych – Sąd uznał, że przy rozstrzygnięciu niniejszej sprawy zasadnicze znaczenie winna znaleźć zasada wyrażona w art. 6 k.c., zastosowana odpowiednio w postępowaniu z zakresu ubezpieczeń społecznych. Zgodnie bowiem z treścią art. 6 k.c. ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne.

Bezspornym jest, iż ubezpieczony osiągnął 60 rok życia; nie jest on członkiem Otwartego Funduszu Emerytalnego, posiada wymagany przepisami staż pracy w warunkach szczególnych w wymiarze 15 lat.

Przedmiotem sporu pozostawało ustalenie, czy wnioskodawca W. S. spełnił pozostałe wynikające z cytowanych wyżej przepisów przesłanki nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku z tytułu pracy w warunkach szczególnych, a w szczególności czy wykazał co najmniej 25 lat ogólnego stażu pracy (okresów składkowych i nieskładkowych).

Jak wynika z treści decyzji oraz karty stażowej w toku postępowania przed organem rentowym ubezpieczony udowodnił ostatecznie według stanu na dzień 1 stycznia 1999 r. 24 lata, 3 miesiące i 27 dni ogólnego stażu pracy (w tym 24 lata, 1 miesiąc i 26 dni okresów składkowych oraz 2 miesiące i 1 dzień okresów nieskładkowych) Oznacza to, iż zabrakło mu 10 miesięcy i 4 dni do 25 lat ogólnego stażu pracy.

Jedynym twierdzeniem przedstawionym przez skarżącego w odwołaniu odnoszącym się do spełnienia warunku posiadania stażu ogólnego w wymiarze 25 lat było żądanie uwzględnienia do tego stażu okresu od 22 sierpnia 1972 r. do 30 sierpnia 1974 r. pracy na przydomowej hodowli świń i rzekomo dzierżawionym 2, 5 hektara .

Prawdziwości wskazanego powyżej twierdzenia przeczy jednak materiał dowodowy zebrany w sprawie.

W pierwszej kolejności zważyć należy, iż na podstawie zebranego materiału dowodowego nie ustalono by rodzice ubezpieczonego prowadzili gospodarstwo rolne w którym ubezpieczony mógłby pracować w spornym okresie czasu. Zważyć należy, iż ubezpieczony wnosił o zliczenie okresu od 22 sierpnia 1972 r. do 30 sierpnia 1974 r., jednakże w tym okresie ojciec, J. S. i matka S. S. nie pozostawali właścicielami żadnego gruntu rolnego, nie zostało też wykazane by taki grunt dzierżawili.

Jak wykazano zaświadczeniem z dnia 18 sierpnia 2015 r. (k. 15 akt emerytalnych) J. S. dzierżawił do 30 września 1972 r. 180 m² a następnie dopiero od 17 maja 1976 r. 900 m². Nadto wskazać należy, iż w ocenie Sądu zupełnie niewiarygodne są zeznania ubezpieczonego w zakresie w jakim wskazywał, iż ojciec dzierżawił od państwa K. 2,5 ha ziemi. Co prawda niespornym jest, iż ww. posiadali gospodarstwo rolne, jednakże nie zostało wykazane by grunt ten nie był oddany w dzierżawę ojcu wnioskodawcy. Zważywszy zaś na silny aspekt reglamentacyjny w omawianym okresie dotyczący przekazywania nieruchomości rolnych (zarówno nabywania jak i dziedziczenia) wysoce nieprawdopodobnym jest by fakt ten nie został odnotowany w żadnej dokumentacji którą można by przedłożyć na potrzeby niniejszego postępowania.

Sąd pragnie przypomnieć, iż do 31.12.1971 r. istniał w Polsce system dostaw obowiązkowych a więc system skupu przez państwo podstawowych płodów rolnych (zbóż, ziemniaków, mleka i zwierząt rzeźnych), polegający na ustawowym przymusie dostarczania przez gospodarstwa rolne w wyznaczonych terminach, określonych ilości (ustalonych w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych). Od stycznia 1972 zlikwidowano dostawy obowiązkowe , zastępując je systemem kontraktacji.

Powodowało to ścisłą reglamentację obrotu ziemią , w tym jej dzierżawy .Nie zostało wykazane w żadnej mierze by ojciec ubezpieczonego dokonywał jakichkolwiek dostaw na rzecz państwa w spornym okresie czasu.

Zdaniem Sądu nie jest prawdopodobnym również by ojciec ubezpieczonego utrzymywał 20-40 świń w chlewni przydomowej, dokarmiając je wyłącznie odpadami wywożonymi z zakładu produkcji makaronu , w którym pracował. Potrzeby zwierząt w zakresie wyżywienia są bowiem znacznie większe niż J. S. mógłby w ten sposób uzyskać. W latach 70 – tych nawet rolnicy mieli problem z zakupem paszy , osoba nie będąca rolnikiem nie miała możliwości jej zakupu , a stado 20 – 40 zwierząt potrzebowało chlewni , dużych ilości paszy do wyżywienia , miejsca do składowania tej paszy , miejsca do składowania gnoju i stałego wywożenia gnoju .

Ponadto chlewnia z taką ilością zwierząt generowała smród , który nie mógł być niezauważony i którego władze miasta by nie tolerowały .

Zdarzało się w tamtych czasach, że osoby pochodząc ze wsi po cichu, w przydomowych szopkach czy garażach hodowały na własne potrzeby świnie i możliwe jest, zdaniem sądu, że ojciec ubezpieczonego mając dostęp do odpadów makaronu jedno zwierzę niekiedy hodował, ale nie jest możliwe w mieście przy wielorodzinnym budynku, w ramach przydomowej hodowli trzymanie 20- 40 świń.

Sąd nie neguje faktu, iż J. S. w późniejszym okresie, zwłaszcza po przejściu na emeryturę, w latach 90 - tych faktycznie prowadził gospodarstwo rolne. W tych czasach bowiem było to już znacznie łatwiejsze, nadto jak wskazywał ubezpieczony, ojciec w latach 90 - tych zakupił ciągnik i przyczepę, powyższe potwierdza również zaświadczenie wystawione przez (...) S.A oddział Cukrownia M. z którego wynika, iż J. S. był plantatorem dostarczającym buraki cukrowe do Cukrowni M.. Co prawda w zaświadczeniu tym nie wskazano żadnej daty, jednakże zdaniem Sądu nie jest prawdopodobnym by dostawy te miały miejsce w spornym okresie, jako iż w tym czasie J. S. nie dysponował nawet niezbędnymi maszynami (ciągnik i przyczepę zakupił dopiero w latach 90).

Zważyć również należy, iż J. S. na podstawie umowy dzierżawy (...) w okresie od 10 października 1967 r. do 30 września 1972 r. dzierżawił grunt o pow. 180 m².

Zgodnie jednak z Rozporządzeniem Rady Ministrów z 28.11.1964 r. (Dz. U. Nr 45, poz. 304) - gosp. rolne powinno posiadać obszar przekraczający 0,20 ha - norma obowiązywała do 31 grudnia 1971 r.; Dalej, zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 23.12.1971 r. zmieniające poprzednie (Dz. U. Nr 37, poz. 332) - gosp. rolne powinno posiadać powierzchnię przekraczającą 0,50 ha - norma obowiązywała od 1.01.1972 r. do 30.06. 1989 r.

W żadnej mierze więc 180 m² ziemi nie mogło zostać uznane jako gospodarstwo rolne, a skoro rodzice ubezpieczonego nigdy nie byli rolnikami, a tym samym on nie mógł być pracującym domownikiem rolnika.

Ponadto jeśli zachowała się pełna dokumentacja wydzierżawienia gruntu o powierzchni 180 m² czy 900 m², to byłoby również udokumentowane wydzierżawienie hektarów gruntów rolnych, co zresztą nie zmieniłoby statusu rodziców ubezpieczonego, bo ojciec ubezpieczonego podlegał wyłącznie ubezpieczeniu pracowniczemu.

Mając powyższe na uwadze, Sąd nie znalazł podstaw do uwzględnienia odwołania ubezpieczonego od zaskarżonej decyzji pozwanego organu rentowego z dnia i na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. w związku z cytowanymi wyżej przepisami orzekł jak w sentencji wyroku, oddalił odwołanie

Sąd orzekł również o kosztach zastępstwa procesowego – na podstawie art. 108 § 1 k.p.c. w związku z art.98 § 1 i 3 k.p.c. oraz art. 99 k.p.c. Zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, to wnioskodawca winien w sprawie niniejszej zwrócić organowi rentowemu koszty zastępstwa procesowego. Wysokość tych kosztów Sąd ustalił w oparciu o § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 r. poz. 1804, według stanu prawnego z daty wniesienia odwołania). Wynosi ona 360 zł.

SSO Wiesława Szulczewska